

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Universitätsbibliothek Paderborn

**R. D. Magistri Petri Lombardi Novariensis Episcopi
Parisiensis. Sententiarvm Libri IV. quibus vniuersæ
Theologiæ summa continetur**

Petrus <Lombardus>

Mogvntiæ, 1632

Distinct. IX.

urn:nbn:de:hbz:466:1-38829

ram summi boni simplicē dicimus: quia est pater in ea solus, aut filius in ea solus, aut spiritus sanctus in ea solus, aut quia est sola ista nominū Trin. siue substantia personarū, sicut Sabelliani putauerūt. Sed ideo simplex dicitur, quia est hoc quod habet: excepto quod relative quæque persona ad alteram dicitur, nec est ipsa. Nam utique pater habet filium, ad quē relative dicitur, nec tamen ipse est filius: & filius habet patrem, nec tamē ipse est pater. In quo vero ad semetipsum dicitur, non ad alterum, hoc est quod habet: sicut ad semetipsum dicitur unus habēdo vitam, & eadē vita est ipse. Propter hoc utique natura hæc dicitur simplex, quoniam non fit aliud habens, & aliud id quod habet, sicut in ceteris rebus est. Nō enim habens liquorem liquor est, nec corpus color, nec anima est sapiētia. Ecce quanta est identitas, quāta est unitas, immutabilitas, simplicitas, puritas diuinę substantiæ, iuxta infirmitatis nostrę valetudinē as signauimus.

DE DISTINCTIONE TRIVM
PERSONARVM.

DISTINCT. IX.

NVNC ad distinctionē trium personarum accedamus. Teneamus ergo, ut docet August. in li. de fide ad Petrum, patrem & filium & Spiritum sanctum vnum esse Deum naturaliter: nec tamen ipsum patrem esse, qui filius est, nec filium esse ipsum qui pater est, nec spiritum sanctum esse ipsum qui pater est, aut filius. Vna enim est essentia patris & filii & Sp. S. in qua non est aliud pater, aliud filius, aliud spiritus sanctus: quamuis personaliter alius sit pater, alius spiritus sanctus.

Hic de coeternitate filii cum patre.

GENITVS est enim à patre filius, & ideo alius, nec tamen ante fuit pater, quam filius: coeternæ enim sunt sibi tres personæ.

Argu.

*Aug. Cap. I.
207. j.*

Argumentatio Arrianorum.

SED cōtra hoc inquit hzreticus, vt refert Am- *Amb. ca. 5.*
br. in li. de fide ad Grat. Omne quod natum est, *circa medietate*
principium habet: & idēd quia filius natus est, *tom.*
principium habet & esse cōepit: quod hzretico- *Cap. 1. ad*
rum ore sic dictum est. Nam ipse Arrius, vt memi- *principium*
nit Aug. in 6. li. 2. de Trin. dixisse fertur. Si filius est,
natus est, erat tempus quando non erat filius.

Responsio Augustini Catholica.

QVOD hoc dicit, non intelligit etiam natum es- *Aug. ibidem*
se Deo sempiternum esse vt sit cōternus patri fi- *continuo.*
lius: sicut splendor qui gignitur ab igne atque dif-
funditur, cōternus est illi, & esset cōternus si i-
gnis esset æternus.

Oppositio Augustini contra hereticum.

ITEM, Si Dei filius, inquit Aug. virtus & sapiē- *Aug. ibidem*
tia Dei est, nec vnquam fuit Deus sine virtute & *inferius.*
sapiētia, cōternus est ergo Deo patri filius: dicit
autem Apostolus, Christum esse Dei virtutē & Dei *Cor. 1. d.*
sapiētia. Aut ergo non fuit quando nō fuit fi-
lius, aut aliquando Deus non habuit virtutem &
sapiētia: q̄ demētis est dicere. cōstat. n. quia sem-
per habuit sapiētia, semper ergo habuit filium.

Responsio Ambrosii ad idem, auctoritate fulta.

EIDEM quoque de Arrianicæ quæstioni Ambros. *Cap. 5. in*
in hunc modum respondet, Ego, inquam, filium *principio*
esse natum confiteor: quod reliquum est impie- *lib. 11. de fi-*
tatis, horresco. Scriptum est enim in veteri Testa- *de.*
mento, vt vel vnum ē pluribus dicam. Ante me
nō fuit alius Deus, & post me nō erit. Quis ergo
hoc dicit? pater an fili? Si filius, ante me, inquit,
non fuit alius Deus. Si pater: post me, inquit, non
erit. hic priorem, & ille posteriorem non habet.
Inuicem enim in se, & pater in filio, & filius in
patre cognoscitur. Cum enim patrem dixeris,
eius etiam filium designasti, quia nemo ipse pater
est sibi: cū filiū nominas, etiam patrē fateris, quia

D 4

nemo

Ioan. 13. d.

nemo ipse sibi filius est. itaq; nec filius sine patre, nec pater potest esse sine filio: semper ergo pater, semper & filius est.

Inuectio Ambrosii contra hereticum.

Lib. 5. cap.
citatis, par-
to inferius.

ITEM dic, inquam, mihi hæretice, Fuitne aliquando tempus: quo omnipotens Deus pater non erat, & Deus erat? Nãsi pater esse cœpit, Deus ergo primo erat & postea pater factus est. Quomodo ergo immutabilis Deus est? Si enim ante Deus, postea pater fuit, utiq; generationis accessione mutatus est: sed auertat Deus hanc amentiam.

Ineffabile est quomodo filius sit, & non habeat patrem priorem. sicut modus generationis intelligibilis & ineffabilis est.

Cap. 5. lib.
de fide in f-
rius.

SED quæris a me, inquit Ambros. quomodo si filius sit, nõ priorem habeat patrem? Quæro item abs te, quando vel quomodo filium putes esse generatum? mihi enim impossibile est generationis scire secretum mens deficit, vox silet, nõ mea tantum, sed & angelorũ: supra potestates, & supra angelos, & supra Cherubin, & supra Seraphin, & supra omnem sensum est, quia scriptum est, Pax Christi supra omnem sensum est. Et si pax Christi supra omnem sensum est, quomodo non est supra omnem sensum tanta generatio? Tu ergo ori manum admoue: scrutari non licet superna mysteria. Licet scire quod natus sit non licet discutere quomodo natus sit. Illud mihi negare non hoc quærare metus est. Ineffabilis enim est illa generatio. Vnde Esaias, Generationem eius quis enarrabit?

Esa. 53. b.

Quidam præsumunt discutere generationis seriem.

Tom. 7. con-
mentario.
ad cap. Ec-
clesiasta.
Quis scit.

QVIDAM tamen de ingenio suo præsumentes, dicunt illã generationẽ posse intelligi, & alia huiusmodi: inherẽtes illi auctoritati Hierõ sup Ecclẽs. In sacris scripturis, quis, sæpissime nõ pro impossibili sed, p̄ difficili ponitur: ut ibi, Generationem

nem eius quis enarrabit? Sed hoc nō dicit Hieron. ideo quod generatio filii eterna plene intelligi vel explicari possit à quoquam mortalium: sed quia de ea aliquid intelligi, vel dici potest. quidam tamen hoc accipiunt dictum de temporali CHRISTI generatione.

Vtrum debeat dici, semper gignitur, vel semper genitus est filius.

HIC quæri potest cum generatio filii à patre nec principium habeat nec finem, quia eterna est, vtrum debeat dici, filius semper gignitur, vel semper genitus est, vel semper gignetur. De hoc Greg. super Iob ait, Dominus Deus IESVS in eo quod virtus & sapiētia Dei est, de patre ante tempora nat^o est, vel poti^o quia nec cœpit nasci, nec desuit: dicam^o verius semper natus, nō autē possumus dicere semper nascitur, ne imperfectus esse videatur. At vero vt ætern^o designari valeat & perfectus & semper dicamus, & nat^o, quaten^o & natus ad perfectionem pertineat, & sēper ad eternitatem: quāuis per hoc ipsum q̄ perfectū dicim^o, multum ab illius veritatis expressione deuiam^o: quia q̄ factum nō est, nō potest dici p̄prie perfectū, sed balbutiēdo vt possum^o, excelsa Dei resonemus, Et dominus nostræ infirmitatis verbis cōdescendens. Estote, inquit, p̄fecti, sicut & pater vester cœlestis perfect^o est. Super illum locum etiā Psal. Ego hodie genui te. De hac generatione filii ita loquitur Aug. Quāquam per hoc q̄ dicit hodie, possit intelligi dies ille quo Christ^o secundum hominem nat^o est: tamē quia hodie p̄sēntiam significat, atq; in æternitate neq; p̄teritum quicquā est, quasi esse desierit: neque futurum, quasi nondum sit: sed p̄sēns tantum, quia quicquid æternum est, semper est: diuinitus tamen accipitur de sempiterna generatione sapientiæ Dei. Ecce his verbis ostendit Aug. quod generatio filii semper est,

K Lib. 29. moralium ca. 1. in principio

*Matth. 5.
Psal. 2.
In tom. 8. in
expositione
huius Ego
hodie psal.*

*Chrys. tom.
4. homil. 2.
ad locum
1. c. Epi. ad
Hebr. ego
hodie ge-
nui te.*

nec præterit, nec futura est, quia æterna est. Ideo dixit genui, ne nouum putaretur, scilicet ne videretur incœpisse: hodiè dixit, ne præterita generatio videretur. Ex his ergo verbis Prophetæ, ut ait Ioan Chrysoft. nihil aliud manifestatur, nisi quia ex ipsa essentia patris semper genitus est filius. Aug. q. 37. li. 83. qq. ait melior, est semper natus, quam qui semper nascitur: quia qui semper nascitur, nondum est natus: & nūquam natus est, aut natus erit, si semper nascitur. Aliud est enim nasci, aliud natum esse. Ac per hoc nunquam filius, si nunquam natus, filius autem, quia natus est, semper est filius: semper igitur natus.

Origenes videtur dicere contrarium: ait enim quod semper generatur filius à patre.

*Orig. tom. 2.
Homil. in
Hierem. 6.
in fine.*

ORIGENES vero super Hieremiam dicit, quod filius semper generatur à patre, his verbis: Saluator noster est sapientia Dei, sapientia vero est splendor æternæ lucis: saluator ergo noster splendor est charitatis. Splendor autem non semel nascitur, & desinit: sed quoties ortum fuerit lumen ex quo splendor oritur: toties oritur etiam splendor claritatis, sic ergo saluator semper nascitur. Undè ait in lib. Sapient. Ante omnes colles generat me Dominus: non, ut quidam male legunt, generauit. His verbis aperte ostendit Origenes, sanè dici posse & debere, filius semper nascitur: quod videtur contrarium illi verbo Gregorii præmissio, scilicet non possumus dicere, semper nascitur.

Exponit præmissa verba Gregorii, ne putetur, inter doctores esse contrarietas.

SED nè tanti auctores sibi contradicere in re tanta videantur, illa verba Greg. benignè interpretemur. Dominus inquit, Iesus ante tempora natus est de patre: vel potius, quia nec cepit nasci nec desijt, dicam⁹ veri⁹, semper natus. Sed quomodo veri⁹ dicitur hoc, scilicet quod filius semper natus est, quam illud scilicet quod de patre ante tempora

natur
ac pr
rius,
leba
sionē
muis
dicit
sine i
Non
tas cu
patre
dicit
citur
grue
ci si fa
patre
illa g
nasci

F
lib. 7.
ætern
to sci
quã v
ter, d
per v
lius
flus;
tã ha
testa
bet r
n. no
ex n
ne c
tis f
bea

natus est? illud n. sincera & catholica fides tenet
ac prædicat, vt istud. Quare ergo ait, dicamus ve-
rius, cum vtrumq; pariter sit verum? nisi quia vo-
lebat intelligi hoc ad maiorē euentiā & expres-
sionē veritatis dici quā illud. His etenim verbis o-
mnis calumniādi versutis hæreticis obstruitur a-
ditus, quibus Christi secundum deitatem generatio
sine initio, & sine fine esse, ac perfecta monstratur.
Non autē a deo aperte semper manifestatur veri-
tas cum dicitur, filius ante tempora genitus est de
patre, vel filius semper nascitur de patre. Et ideo
dicit Gregor, quod nō possumus dicere, sēper nas-
citur. Non inquam, ita conuenienter, non ita cō-
grue ad explanationem veritatis. potest tamē di-
ci si sane intelligatur: semper n. nascitur filius de
patre: vt ait Origenes, non quod quotidie iteretur
illa generatio, sed quia semper est. Semper ergo
nascitur, id est, natiuitas eius sempiterna est.

Quod filius semper generatur, cōfirmatur ex

dictis Hilarii.

N

HILARIUS quoq; dicit filiū nasci ex patre in *Hilariū*
lib. 7. de Trin. his verbis, *Paulopost*
Viuens Deus, & naturæ *libri medi-*
æternæ viuētis potestas est & quod cum sacramē-
to scientiæ suę ex eo nascitur, nō potuit aliud esse *um 7.*
quā viuens. Nā cum ait, Sicut misit me viuens pa-
ter, & ego viuo propter patrem: docuit vitā in se
per viuētem patrē inesse. Ecce hic habes, quia fi-
lius nascitur ex patre. Itē in eodē, cum dicit Chri-
stus; Sicut pater habet vitā in se, sic & filio dedit vi-
tā habere in semetipso: omnia viua sua ex viuēte *Ioan. 5. d.*
testatus est. Quod autē ex viuo viuū natū est, ha-
bet natiuitatis perfectū sine nouitate naturæ. Nō *Idem in eodē*
n. nouū est q̄ ex viuo generatur in viuū, q̄ nec *dem consi-*
ex nihilo est: & vita quæ natiuitatē sumit ex vita, *nuo.*
ne cesse est per naturæ vnitatē & perfectę natiuita-
tis sacramētum, vt & in viuente viuat, & in se ha-
beat vitā viuētē. Ecce & hic habes q̄ generatur
ex viuo

*Ibid. paulo
inferius.*

uiuo uiuens filius. Item in eodem. In Deo totū est uiuit: Deus enim vita est, & ex vita non potest quicquā esse nisi uiuū: neque ex deriuatione, sed ex uirtute natiuitatis est, Ac si dum totum quod uiuit, & dum totum quod ex eo nascitur uirtus est, habet natiuitatem filius, nō demutationē. Et hoc dicit quia nascitur. Item in 9. lib. de Trin. Donat pater filio tantum esse quantum est ipse: cui innascibilitatis esse imaginem sacramento natiuitatis impartit, quem ex se in sua forma generat. Hoc dicit quia generat pater filium.

*Hilar. post
lib. 9 me
dium.*

Breuius docet quid de hoc concedendum sit.

DICAMVS ergo filium natū de patre ante tēpora, & semper nasci de patre, sed cōgruentius semper natū & eundē fateamur ab eterno esse, & patri cōternū, id est, auctori. Pater enim generatione auctor filii est, ut in sequenti ostendetur. Ut ergo pater est æternus, ita & filius æternus est: sed pater sine auctore, filius uero nō: quia pater innascibilis, filius natus. Et ut ait Hilarius in XII. libr. de trinit. aliud est sine auctore semper esse æternū, aliud patri auctori, esse cōternum. Vbi autem pater auctor est, ibi & natiuitas est: quia sicut natiuitas ab amore est, ita & ab æterno auctore æterna est natiuitas. Omne autem quod semper est, etiā æternū est: sed tamen nō omne quod æternū est, etiā inuatum est: quia quod ab æterno nascitur, habet æternū esse quod natum est. Quod autem non natū est, id cum æternitate non natum est: quod uero ex æterno natum est, id si nō æternum natum est, iā non erit & pater auctor æternus. Si quid ergo ei qui ab eterno patre natus est, ex æternitate defuerit, id ipsū nō est auctori ambiguū defuisse: quia si gignenti est infinitū gignere, & nascenti etiam infinitum nasci est. Medium enim quid inter natiuitatē Dei filii, & generationē Dei patris, nec sensus admittit: quia & in generatione natiuitas est, & in natiuitate genera-

*Hilar. pendē
in medio
libri.*

tio

io est: quia sine utroque; neutrum est, utrumque; ergo sine intervallo sui est.

Argumentatio heretici.

Sed inquiet hæreticus, Omne quod natum est, non semper fuit: quia in id natum est ut esset. Nemo ambigit quin ea, quæ in rebus humanis nata sunt, aliquando non fuerint. Sed aliud est ex eo nasci, quod semper non fuit: aliud est ex eo natum esse, quod semper est. Ibi nec semper fuit, qui pater est: nec semper pater est: & qui non semper pater est, non semper genuit: ubi autem semper pater est, semper filius est. Quod si semper Deo patri proprium est, quod semper est pater, necesse est filio semper proprium esse quod semper est filius. Quomodo ergo cadet in intelligentiam nostram ut non fuerit semper, cui proprium est semper esse quod natum est? Natum ergo unigenitum Deum confitemur, sed natum ante tempora, nec ante esse quam natum, nec ante natum quam esse, quia nasci quod erat iam, non nasci est, sed seipsum demutare nascendo. Hoc autem humanum sensum & intelligentiam excedit mundi, non hoc capit ratio humanæ intelligentiæ, sed prudentiæ, fidelis professio est.

*Responsio
Hilarii lib.
12 fere con-
tinuo, supra
dicto.*

*Ibid. paulo
inferius.*

Ibid. inferius

HIC DE SPIRITU SANCTO AGITUR

& prius quod sit amor patris & filii, dicitur.

DISTINCT. X. A

NUNC post filii æternitatem, de spiritu sancto quantum Deo donante videre conceditur, differamus. Spiritus sanctus amor est siue charitas, siue dilectio patris & filii. Vnde August. in decimo quinto de Trin. lib. ait, Spiritus sanctus nec patris est solius, nec filii est solius, sed amborum: & ideo communem qua inuicem se diligunt pater & filius, nobis insinuat charitatem.

*Aug. in
principio
tom. 2.*

Quod